

 Österbottens välfärdsområde Pohjanmaan hyvinvointialue	Dokumenttyp ANVISNING FÖR PROFESSIONELLA		Sida
Namn CRYPTOSPORIDIUM	Förberedd av: Kvalitet och tillsyn Datum: 15.6.2022	Godkänd: S.Grönroos-Pada Datum:21.9.2022	Uppdaterad: Enheten för infektionsbekämpning o. smittsamma sjukdomar Datum:2.2.2026 Godkänd: S.Grönroos-Pada
Cryptosporidium är ett urdjur och en parasit, som normalt förekommer i vår omgivning. Kan förorsaka infektioner hos både människor och djur (framförallt nötboskap(kalvar) men även fiskar, fåglar, kräldjur). Oocystor, som är cryptosporidiernas smittsamma stadium, utsöndras med avföringen i stora mängder från insjuknad. Två arter förorsakar infektion hos människan: Cryptosporidium Hominis och Cryptosporidium Parvum. Parvum är även en zoonos, dvs. den kan smitta från djur till människa eller vice versa. Smittan kan också överföras från människa till människa. Cryptosporidium är mycket smittsamt. Räcker med få Oocystor för en infektion. Oocystor är mycket tåliga. Kan överleva flera månader i fuktig jord eller i vatten. Cryptosporidium tål normal klorering. Smittväg Cryptosporidium smittar via direkt kontaktsmitta (fecal – oral, direkt kontakt med djur eller människa som utsöndrar O-cysta i avföring) eller via indirekt kontaktsmitta via tex livsmedel, grönsaker, bär, frukter, badvatten, dricksvatten eller ytor som förorenats av djurs eller människors avföring. Oocystor utsöndras i avföringen ett par veckor efter symptomfrihet. Smittsamheten störst under diarré och avtar under det symptomfria bärarskapet. Inkubationstid vanligen en vecka (1 – 22 dygn) Symptom Vattnig diarré, magsmärtor, lindrig feber, illamående, kräkningar, aptitlöshet. Symptomfritt bärarskap kan förekomma. Symptomen varar 2 - 4 dygn, men kan förekomma upp till 4 veckor Hos personer med nedsatt motståndskraft (tex transplantationspatienter, cancer-patienter) kan sjukdomen vara allvarlig, till och med livshotande. Diagnos Avföringsodling F-ParaNhO. Tilläggsundersökning vid diarré: 4940 F-NoroNhO, 23458 F-BaktNhO Misstanke om matförgiftning, se anvisning <i>Diarré sjukdomar allmänt, Livsmedels- och vattenburen epidemi</i>. Övriga avföringsodlingar och undersökningar enligt symptombild. Behandling Symptom avtar vanligen av sig själv, vb vätsketerapi, vb läkemedel med specialtillstånd för behandling av allvarliga infektioner hos immunsupprimerade. SVA vid symptom. Återgång till arbete (även riskyrken, obs! god hygien) skola, dagvård när diarrén avtagit och två symptomfria dagar. Hygieninformation viktig. Vad göra vid 1. kontakt a) Intervjua – kartlägg – anteckna i journal - o symptom, symptomdebut - o yrke, dagisplats, skola - o kartlägg övriga insjuknade i familjen/närkontakter/dagvård/skola			

- resor
- risklivsmedel (brunnsvatten, opastöriserad mjölk, restaurangbesök)
- bassängbad
- djurkontakt (inklusive kontakt till produktionsdjur, kalvar)

b) Ta avföringsodling enligt symptom

c) Symptombild – utred behov av uppvätskning – kontakt till läkare

d) Ge hygieninformation – se Hemvårdsråd Cryptosporidium

- God handhygien - handtvätt med tvål och vatten efter wc-besök, före matlagning, måltid, efter blöjbyte, efter beröring av produktionsdjur, husdjur, efter besök i ladugårdar, när du har skött om någon med diarré
- Använd engångspappershandduk eller personlig handduk, byt handduk ofta
- God wc-hygien – håll tvättställ och toalettstol rengjorda
- Drick och använd enbart rent vatten, även till grönsaksodlingar (Obs brunnsvatten)
- God livsmedelshygien – skölj råa grönsaker och rotfrukter väl, tillred allt kött omsorgsfullt, hantera opastöriserad mjölk hygieniskt
- Bad i pool, simbassäng undviks under symptom samt i två veckor efter symptom upphört

e) Egenvårdsinstruktioner – tillräckligt med vätska.

- Små, lättsmälta måltider
- Vården kontaktas ifall har en sjukdom som påverkar immunförsvaret, misstanke om uttorkning, förhöjd feber, litet barn

Epidemimisstanke

Förekommer fler sjukdomsfall med samma symptom och fynd

- Diagnostisera och bekräfta
- Informera - Smittskyddsansvarig läkare – hygienskötare
- Epidemiuppföljning – påbörja lista på insjuknade
- Kartlägg kontakter – finns andra med symptom – skola, dagvård, närkontakter
- Kontakt till Miljöhälsovården – vid flera fall av cryptosporidium/kluster
Viktigt att förebygga smittspridning och begränsa epidemier

Förebygg smittspridning

Sedvanliga försiktighetsåtgärder

Försiktighetsåtgärder vid kontaktsmitta följs för spädbarn/blöjbarn och inkontinenta under symtom och 48timmar efter symtom upphört

Rum

- Enskilt rum, egen toalett, dusch. Patienten/klienten undviker att röra sig fritt på enheten – iaktta handledning och information

Handhygien

- handdesinfektion före vårdkontakt – påklädning av skydd.
- händerna tvättas med tvål och vatten, torkas + handdesinfektion efter borttagning av skydd
- patient/klient och besökare handleds att utföra god handhygien/handtvätt

Skydd

- kläs på i sluss eller utanför rummet (ingen sluss). Inom hemvård inne hos klienten. Skydd är engångsprodukt, åtgärds- och patientbundna. Kläs av och sätts i avfall i rummet. Händerna tvättas med tvål och vatten, torkas och efteråt desinficeras
- **Skyddshandskar** vid beröring av patienten, vårdbädden, sängkläder, omgivningens ytor, vid kontakt med sekret, urin, avföring. Byts enligt aseptisk ordning
- **Skyddsrock/långärmat skyddsförkläde** i närvård, i beröring av patient, vårdbädd, sängkläder, sekret eller ytor i rummet
- **Kirurgiskt näsmunskydd** enligt gällande anvisning, vid risk för uppkastningar, diarré, i städning

Vårdtillbehör

- engångsvårdtillbehör i första hand
- flergångsvårdtillbehör rengörs och desinficeras efter användning i värmedesinfektion Deko. Vårdtillbehör som inte kan rengöras i Deko avtorkas eller blötläggs i desinfektionsmedel: **ErisanOxy plus 5%.**

Måltider

- måltider intas på rummet under isoleringstiden
- personal använder skyddshandskar vid hantering av använda matkärl
- matkärl rengörs sedvanligt. Inga engångskärl.

Smutsbyke

- noggrann förpackning av smutsbyke. Försluts i rummet och sätts i ren påse utanför rummet
- **allt byke** är infektionsbyke. Förpackas i vattenlösliga påsar (dissolvo) eller hanteras skilt (enheter med egen tvättmaskin).
- i hemmiljö tvätt i minst 60°C.
- personalen använder skyddskläder vid hantering av smutsbyke

Avfall

- noggrann förpackning av avfall. Försluts i rummet och sätts i ren påse utanför rummet. Sekretfyllt – avfallspåse + specialavfallslåda
- I hemmiljö sedvanlig hantering. Noggrann förpackning.

Städning

- rummet städas sist. Personalen använder skydd, se ovan.
- engångsdukar- rumsbundna städredskap. Städredskap rengörs och desinficeras efter användning. (Deko – ErisanOxy plus 5%)
- daglig rengöring med svagt alkaliskt rengöringsmedel samt kontaktytor (**alla** beröringsytor i rummet och sanitetsutrymme, toalett) desinficeras **2 gånger/dag** (ErisanOxy+).
- Sekretdesinfektion - ErisanOxy plus 5% – tvåstegsmetod. I hemvård sedvanliga medel

Isoleringslängd

- patient: försiktighetsåtgärder 48timmar efter symptom upphört
- insjuknad personal: rekommenderas stanna hemma 48timmar efter symptom upphört
- klient och personal iakttar god handhygien sedvanligt efter symptom upphört
- inga uppföljningsprov
- klienten undviker bassängbad, pool två veckor efter symptom upphört

När isoleringen bryts

- patienten går i dusch och får rena kläder
- vårdbäddens sängkläder och andra använda textilier sätts i smutsbyke
- vårdbädden, alla kontaktytor i rummet (bord, vägg- och golvytor) och wc/dusch rengörs och desinficeras (vanliga rengöringsmedel + ErisanOxy +). Duschhandtag/-slang desinficeras.
- Nocospray rekommenderas efter att ytorna desinficerats med Erisanoxo plus
- vårdtillbehör rengörs och desinficeras (Deko, blötläggning, avtorkning)

Nyckelord: Cryptosporidium, zoonos

Referenser/tilläggsinformation:

Österbottens välfärdsområde • www.osterbottensvalfard.fi • Växel 06 218 1111

Denna anvisning är avsedd för professionella inom vårdbranschen.